

Міністерство внутрішніх справ України
Одеський державний університет внутрішніх справ

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ
ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ
ПРОТИДІ ЗЛОЧИННОСТІ**

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції

24 листопада 2017 року

Одеса
ОДУВС
2017

УДК 343.211.6+343.9.01
ББК 67.9(0)408.010+67.515
К 82

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

Кримінально-правові та кримінологічні заходи протидії
К82 злочинності: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 24 лист. 2017 р. –
Одеса : ОДУВС, 2017. – 219 с.

УДК 343.211.6+343.9.01
ББК 67.9(0)408.010+67.515

© ОДУВС, 2017

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРОТИДІЇ ПЕРЕШКОДЖАННЮ ПРОФЕСІЙНІЙ ДЯЛЬНОСТІ ЖУРНАЛІСТІВ

Бабина А.В., студент

Одеського національного морського університету

Науковий керівник: Виноградов А.К., к.ю.н., доцент,

доцент кафедри кримінального та адміністративного права

Одеського національного морського університету

Журналістика – це соціальний інститут, створений з метою забезпечення всебічного й об'єктивного інформування всіх суб'єктів суспільного життя про соціальну дійсність, що необхідне для оптимального функціонування всіх інших соціальних інститутів і суспільства в цілому як саморегульованої системи.

Під журналістикою розуміють також практику збору, інтерпретації інформації про події, теми і тенденції сучасного життя, її уявлення в різних жанрах і формах, і подальшого розповсюдження на масову аудиторію.

Журналістика постала з необхідності поширення значущої для суспільства інформації.

Особиста безпека творчих працівників ЗМІ під час збирання інформації є не лише професійною проблемою журналістів, а й проблемою суспільною, що перешкоджає здійсненню права громадян на отримання інформації через мас-медіа. Затримання та видворення журналістів, а також блокування Інтернет-ресурсів – неприпустимі в демократичному суспільстві, наголосили в організації "Репортери без кордонів".

За даними Генеральної прокуратури України, за 2013 – січень 2017 року було зареєстровано 645 кримінальних проваджень за статтею 171 КК «Перешкодження законній професійній діяльності журналістів». Із них 326 (50,6%) були закриті вже на стадії слідства. І лише 46 справ (7,1%) потрапили в суди. Решта – а це 42% усіх справ – так і знаходяться в стадії слідства. Їх і не закривають, і не направляють до судів.

Статистика фіксує тенденцію – після трагічних подій під час Євромайдану кількість кримінальних справ за перешкодження роботі журналістів не знижується. Якщо після «гарячих» 2013 і 2014 років, коли було зареєстровано 182 і 152 таких справи, в 2015 році цей показник упав до 120. То вже в 2016 році знову зріс до 176, а тільки за один місяць січень 2017 року зареєстровано ще 15 таких справ [3].

«Статистика розслідувань справ шокує – лише один із десяти злочинів, скоєних проти журналістів, розслідується належним чином. Ця ситуація не є унікальною для якоїсь однієї країни – в багатьох країнах по всьому світу застосовують силу проти журналістів, щоби змусити їх мовчати», - сказав Олівер Моні-Кьорл, помічник генерального секретаря Міжнародної федерації журналістів [4].

Відповідно до статті 345-1 КК вбивством, насильством або знищенням чи пошкодженням майна щодо журналіста, його близьких родичів чи членів сім'ї у зв'язку із здійсненням цим журналістом законної професійної діяльності - карається виправними роботами на строк до двох років або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на строк до трьох років.

Під професійною діяльністю журналіста у цій статті та ст. ст. 171, 347-1, 348-1 КК слід розуміти систематичну діяльність особи, пов'язану із збиранням, одержанням, створенням, поширенням, зберіганням або іншим використанням інформації з метою її поширення на невизначене коло осіб через друковані засоби масової інформації, телерадіоорганізації, інформаційні агентства, мережу Інтернет.

Статус журналіста або його належність до засобу масової інформації підтверджується редакційним або службовим посвідченням чи іншим документом, виданим засобом масової інформації, його редакцією або професійною чи творчою спілкою журналістів.

Статтею 34 Конституції України кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово, або в інший спосіб – на свій вибір. Вказані права гарантують кожному духовну та творчу свободу, яка знаходить своє втілення в гласному, безперешкодному висловлюванні ідей, думок, поглядів. В умовах збільшення кількості злочинних посягань на журналістів у сучасній Україні велике значення має вірне використання судами та правоохоронними органами законодавства, яке передбачає відповідальність за порушення трудових прав журналіста.

Згідно зі ст. 14 Закону України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ в редакції Закону від 13 січня 2011 р. № 2938-VI основними видами інформаційної діяльності є створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона та захист інформації [5].

Отже, перешкоджання може полягати у штучному створенні різних перепон (обмежень, заборон) щодо одержання, використання, поширення та зберігання інформації окремим журналістом (журналістами) чи засобом масової інформації, який він (вони) представляють. Тобто, перешкоджанням законній діяльності журналістів, як стверджує П. П. Андрушко, мають уважатися діяння (дії чи бездіяльність), якими створюються перепони (обмеження, заборони) щодо реалізації журналістами наданих їм законом прав у провадженні професійної діяльності [6, с. 509]. Це може проявлятися, зокрема, в незаконному вилученні тиражу друкованої продукції, знятті передач з ефіру, недопущенні журналіста до участі у прес-конференції, необгрунтованій відмові від надання відповідної інформації, безпідставній відмові журналісту в акредитації, позбавленні журналіста чи засобу масової інформації можливості скористатися переважним правом на одержання інформації, необгрунтованій відмові в задоволенні запиту щодо доступу до офіційних документів або в наданні письмової чи усної інформації, в порушенні права власності на інформацію, навмисному приховуванні інформації тощо.

Указане дає підстави Л. Костенко дійти висновку, що перешкоджанням є протиправне створення перепон, обмежень, заборон щодо одержання, використання, поширення та зберігання інформації окремим журналістом, групою журналістів чи самим ЗМІ або інформаційним агентством, із використанням погроз, застосуванням фізичного насильства, обману, шантажу, підкупу тощо [7, с. 14]. З огляду на такі обставини О. М. Готін вважає, що насильство у вигляді побоїв, легких тілесних ушкоджень, погроза вбивством чи знищенням майна охоплюється складом злочину, передбаченим ст. 171 КК. Більш тяжке насильство: заподіяння потерпілому умисних середньої тяжкості, тяжких тілесних ушкоджень, мордування, катування, незаконне позбавлення волі або викрадення потерпілого, свідомо незаконне затримання, привід або арешт, знищення належного потерпілому майна належить кваліфікувати за сукупністю складів злочинів, передбачених у ст. 171 КК і тих статей Особливої частини КК України, що передбачають відповідальність за вказані злочини [8, с. 113, 114].

О.І. Зінченко дійшла висновку про помилковість таких умовиводів, оскільки для норми, встановленої ст. 171 КК України, особливістю є те, що в ній як ознаки складу злочину не передбачено конкретних (вичерпних або можливих) способів учинення цього злочину (наприклад, не зазначено фізичного насильства чи погрози його застосування) [9, с. 135].

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що питання належного тлумачення терміна «перешкоджання», слід вирішувати на законодавчому рівні, тобто внесенням доповнень до чинної норми. Спершу законодавець має врегулювати діяльність ЗМІ та визначити межі їхньої відповідальності за дії або бездіяльність, які порушують законодавство. Але зупинення роботи журналіста має відбуватись лише за рішенням суду і як санкція за протизаконну діяльність. У будь-якому випадку розширювати перелік видів забезпечення кримінального провадження за рахунок запровадження блокування доступу до ЗМІ, навіть тимчасово, є неприпустимим.

Захист свободи слова неможливий без системних дій влади та без відповідної політичної волі. В Україні необхідно якнайшвидше ухвалити законодавство, яке би забезпечило ефективний механізм прозорості медіавласності, щоби покінчити з маніпуляціями, корупцією й дати медіасектору можливість розвиватися за європейськими стандартами.

Література:

1. Кримінальний кодекс України – [Електронний ресурс]: Закон України від 5 квітня 2001р. № 2341-III. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

2. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/254k/96
3. Новини України та світу: кримінальні провадження за перешкоджання діяльності журналістів – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ogo.ua/articles/view/2017-03-15/85165.html>
4. Розслідування злочинів проти журналістів: обережний оптимізм? [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://osvita.mediasapiens.ua/media_law/journalist_rights/rozsliduvannya_zlochyniv_proti_zhurnalistiv_oberezhniy_optimizm/
5. Закон України : Про інформацію від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ в редакції Закону від 13 січня 2011 р. № 2938-VI // Відомості Верховної Ради
6. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : У 2 т. / П. П. Андрушко, Т. М. Арсенюк, О. Ф. Бантишев та ін. ; За заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. – 3-тє вид., переробл. та доп. – К. : Алерта ; КНТ ; Центр учбової літератури, 2009. – Т. 1 – 964 с.
7. Костенко Л. Кримінальна відповідальність за перешкоджання журналістської діяльності / Л. Костенко // Юридичний журнал. – 2008. – № 12. – С. 12–15.
8. Готін О. М. Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина : [навч. посібник] / О. М. Готін. – Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2006. – 192 с.
9. Зінченко О. І. Кримінально-правова охорона виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина / Аналіз законодавства і судової практики : [монографія] / О. І. Зінченко. – Х. : Вид. СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2007. – 320 с.

ЗМІСТ

<i>Катеринчук І.П.</i> ВСТУПНЕ СЛОВО.....	3
--	---

НАУКОВІ ДОПОВІДІ

<i>Абдуллаєв М.А., Плужнік О.І.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ.....	4
<i>Албул С.В., Хілобокова Т.В.</i> КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ТА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІ ОЗНАКИ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	5
<i>Александрова А.Ю., Шаблистий В.В.</i> РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЗОВУ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ.....	7
<i>Андреев Т.П., Анісімов Г.М.</i> ДО ПРОБЛЕМИ ДОПОВНЕННЯ П.14 Ч.2 СТ.115 МОТИВАМИ НЕТЕРПИМОСТІ ЩОДО ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА СЕКСУАЛЬНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ.....	8
<i>Андрієшин В.В., Меркулова В.О.</i> ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ РАДЯНСЬКОГО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У МЕХАНІЗМІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	9
<i>Арутюнян А.Ш., Воронцов А.В.</i> НАСИЛЬСТВО В СІМ'ї: ОСНОВНІ ШЛЯХИ ПРОТИДІЇ.....	11
<i>Асєєв Р.О., Меркулова В.О.</i> ПРОБЛЕМА НОРМАТИВНОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «КОРУПЦІЙНИЙ ЗЛОЧИН».....	13
<i>Бабенко А.М.</i> ТЕРИТОРІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗЛОЧИННОСТІ У МІСТАХ, РАЙОНАХ ТА СЕЛАХ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	14
<i>Бабина А.В., Виноградов А.К.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРОТИДІЇ ПЕРЕШКОДЖАННЮ ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЖУРНАЛІСТІВ.....	16
<i>Бараненко Р.В., Поточняк М.І.</i> КРИМІНАЛЬНА «ПАСТКА» ДЛЯ WEBSAM-МОДЕЛЕЙ.....	18
<i>Батиргарєєва В.С.</i> ЯВИЩЕ СТОКЕРСТВА: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ.....	19
<i>Беніцький А.С.</i> ПРАВОВА ПРИРОДА ПРИЧЕТНОСТІ ДО ЗЛОЧИНУ.....	21
<i>Берлінська К.О., Пивовар І.В.</i> ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	23
<i>Бесчастний В.М.</i> СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ.....	24
<i>Білецька І.О., Собко Г.М.</i> ПРОБЛЕМАТИКА КОНТРАБАНДИСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	26
<i>Блага А.Б.</i> ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ГЕНДЕРНО-ОБУМОВЛЕНОМУ НАСИЛЬСТВУ, У Т.Ч. НАСИЛЬСТВУ В СІМ'ї: РЕГІОНАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ.....	28
<i>Бойко О.В., Бабенко А.М.</i> ЗАПОБІГАННЯ ТЕРОРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	29
<i>Бойко О.В., Шаблистий В.В.</i> ПОНЯТТЯ НЕЗАКІНЧЕНОГО ЗЛОЧИНУ.....	31
<i>Братанчук Р.П., Кулик Л.М.</i> ДЕТЕРМІНАЦІЯ НАСИЛЬНИЦЬКОЇ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ.....	32
<i>Будяченко О.М.</i> КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ЛІСУ ВІД НЕЗАКОННОЇ ПОРУБКИ: УКРАЇНА В ДОРАДЯНСЬКИЙ ПЕРІОД.....	33